

Література

1. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. С. Ф. Покропивного. — Вид. 2-ге, перероб. та доп. — К.: КНЕУ, 2000. — 528 с.
2. Краткий экономический словарь / Под ред. А. Н. Азрилияна. — 2-е изд. доп. и перераб. — М.: Институт новой экономики. — 2002. — 1088 с.
3. Палтерович Д. М. Основные фонды: интенсификация использования и обновления. — М.: Знание, 1974. — 64 с.
4. Палтерович Д. М. Планирование технического перевооружения производства. — М.: Экономика, 1982. — 232 с.
5. Спирин В. Ф. Обновление техники в машиностроении. — К.: Вища школа, 1985. — 155 с.
6. Степанов А. П. Управление техническим развитием промышленных предприятий. — К.: Лыбидь, 1990. — 152 с.
7. Фукс А. Е. Амортизація і оновлення основного капіталу: теорія і практика. — К.: КДЕУ, 1996. — 160 с.

Стаття надійшла до редакції 05.04.06

УДК.658

О. В. Філінська, асистент,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ІНТЕГРАЦІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ТА РЕОРГАНІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ

Стаття присвячена викладенню основних аспектів проведення реструктуризації і реорганізації для цілей підвищення ефективності діяльності фірми на основі інтеграції її складових.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: реструктуризація, реорганізація, інтеграція, оптимізація злиття.

Сучасний стан національної економіки характеризується тенденцією стійкого розвитку її промислової складової, що можливо за умов впровадження новачій у техніко-технологічний базис підприємств. Це зумовлює трансформацію фірм — учасників реорганізаційних процесів й необхідність ефективного управління структурою суб'єкта господарювання.

Розвиток економіки трансформаційного періоду, після досягнення макроекономічної стабілізації, полягає в реорганізації фірм, їх адаптації до ринкових умов господарювання. Це поясню-

ється найхарактернішими для сучасних підприємств проблемами, а саме неефективністю систем управління фірмами, низькими розмірами обсягів їх капіталу.

Результати досліджень щодо оптимізації структури фірми свідчать про їх активізацію у сфері інтеграції складників підприємницьких структур. Даній проблематиці присвячено дослідження науковців: Л. Абалкіна, І. Алдохіна, П. Беленького, І. Бланка, Д. Богині, Є. Бойко, М. Брюховецької, І. Булеєва, А. Булатової, С. Дорогунцова, М. Герасимчука, М. Іванова, Л. Лігоненко, М. Пашути, Л. Леонтєва, А. Чухно, В. Черняка тощо.

Однак ще недостатньо повно розроблені проблеми системної реорганізації підприємств, формування цілісної системи планування його подальшої діяльності після злиття, приєднання або іншої форми реорганізації, здатної стати базисом подальшого стабільного розвитку, досягнення синергізму на ґрунті інтеграції складових підприємницьких систем.

Насамперед існують неоднозначності у науковій та прикладній літературі у трактуванні термінів: реорганізація та реструктуризація. При цьому багато фахівців визнають, що реструктуризація навряд чи є єдиним способом реформування господарюючих суб'єктів у сучасних умовах.

Традиційно під реструктуризацією розуміють здійснення глибоких якісних та сутнісних структурних змін на різних рівнях та в усіх підсистемах економічної системи, з метою підвищення ефективності її функціонування. У широкому значенні під реструктуризацією підприємства розуміється процес реорганізації та оптимізації елементів або всієї системи фінансово-господарської діяльності з метою підвищення ефективності, або комплексної зміни методів функціонування[8]. Організаційна перебудова означає створення нових функціональних підрозділів всередині фірми (наприклад, в області фінансового менеджменту, маркетингу, управління людськими ресурсами) чи децентралізацію функцій, що раніше здійснювалися централізовано. Управлінська — перехід від директивного методу до корпоративного управління.

Характер і особливості реструктуризаційних процесів значною мірою залежать від форми і виду реструктуризації [2]. Відповідно до цілей виокремлюють дві взаємопов'язані форми реструктуризації: оперативну і стратегічну. У процесі оперативної реструктуризації вирішуються два головних завдання: забезпечення ліквідності і суттєве покращення результатів діяльності підприємства. Цей різновид реструктуризації здійснюється у короткостроковому періоді, коли підприємство не може розрахову-

вати на зовнішні джерела фінансової допомоги і розв'язує питання підвищення своєї ліквідності, в першу чергу, за рахунок внутрішніх резервів. Стратегічна реструктуризація забезпечує довготермінову конкурентоспроможність, для досягнення якої необхідне визначення стратегічної мети підприємства, розробка стратегічної концепції розвитку, а також напрямів та інструментів реалізації цієї мети. Здійснення стратегічної реструктуризації обумовлює необхідність визначення місії фірми, напрямків розвитку, сферу та специфіку діяльності [3].

Таким чином реструктуризація підприємства має дві основні цілі:

- ◆ впродовж короткого періоду часу забезпечити виживання підприємства;

- ◆ відновити конкурентоспроможність підприємства.

Досвід свідчить, що більшість українських підприємств, приступаючи до цих процесів, починають з оперативної реструктуризації, яка носить санаційний характер і має на меті вивести підприємство з кризового стану, забезпечити певний рівень його прибутковості, спроможність генерувати грошові потоки за умови відсутності суттєвих інвестицій.

Основними передумовами реструктуризації є:

- ◆ кризове становище і можливість банкрутства підприємства;
- ◆ необхідність зміни (розширення) сфери діяльності;
- ◆ скорочення обсягів продажу продукції;
- ◆ збільшення накладних витрат;
- ◆ погіршення перебігу виробничого процесу;
- ◆ погіршення основних економічних показників порівняно з конкурентами.

конкурентами.

У сучасній практиці термін реструктуризація асоціюється з програмами приватизації, оскільки відповідальність за реорганізацію передана новим власникам. Якщо конкурентна політика грає важливу роль у стимулюванні реорганізації фірм, то приватизація розглядається як головний засіб прискорення цього процесу на основі залучення бракуючого ноу-хау і фінансових коштів, а також нових мереж постачання ресурсами і ринків збуту. Вона не є самоціллю, а стає для багатьох підприємств умовою виходу з кризового становища. Необхідність проведення реорганізації підприємств викликана важким фінансовим положенням більшості з підприємств, неможливістю забезпечити рентабельне виробництво за фінансово-економічних умов діяльності підприємства, що склалися через великі накладні витрати, наявності неперспективних видів виробництва, значній кредиторській заборгованості, наявністю реальної

загрози проведення процедури банкрутства, і як наслідок — втрата частини майнового комплексу та іміджу підприємства, а також відсутністю сприятливих умов для залучення потенційних інвесторів.

Реорганізація підприємства дає позитивні результати за наявності перспективних виробничих та інвестиційних програм, коли обґрунтована фінансово-економічна доцільність створення нових структур, які повинні бути, як мінімум, самоокупними, за наявності технологічної можливості виділення окремих юридичних осіб структурних підрозділів, виробництв, майнового комплексу, та оформлення відповідно до чинного законодавства прав власності на нерухоме майно.

Головна мета реорганізації — створити умови для того, щоб підприємство стало прибутковим, виробляло конкурентноздатну продукцію, і забезпечувало зростання вартості компанії. При цьому вартість (капіталізація) підприємства визначається тим прибутком, який воно може привнести, і тим сектором ринку (і обсягом продажу), який воно може зайняти [4].

Підготовка до реорганізації передбачає проведення аналізу розроблених варіантів бізнес-планів і визначення впливу стартової ситуації на процес реорганізації. Можна виділити наступні основні напрями внутрішнього аналізу підприємства:

- ◆ завантаження основних фондів;
- ◆ структура виробничих витрат;
- ◆ ефективність структурних підрозділів;
- ◆ структура прямих витрат;
- ◆ управління витратами;
- ◆ кваліфікація кадрового складу.

У рамках будь-якого проекту реорганізації підприємства необхідно розробити декілька варіантів бізнес-планів за оцінкою ефективності заміни обладнання, технологічного процесу, номенклатури продукції (робіт, послуг), що випускається; виведенню виробничих фондів з їх консервації тощо.

При реалізації такого проекту ліквідуються збиткові виробництва і удосконалюється номенклатура продукції (робіт, послуг), створюються стратегічні плани кожного підрозділу, впроваджується нова оптимальна система звітності, контроль витрат і управління фінансовими потоками між одиницями бізнесу, критерієм якого є ефективність компанії загалом. Внаслідок такої перебудови фактично росте вартість компанії, саме зміна цієї вартості і є основним критерієм ефективності проекту.

Злиття є однією з особливих рис корпоративного функціонування економіки. У процесі злиття, відбувається інтеграція не

тільки споріднених, а й різнойменних потенціалів підприємства, що призводить до значного підвищення ефективності діяльності. Перед об'єднанням традиційно проводиться аналіз вигод від переходу двох або більш незалежних суб'єктів ринку під єдиний контроль, передусім фінансовий, при цьому увага концентрується на об'єднанні грошових потоків [1].

Питання про інтеграцію — одне з ключових питань про те, які зміни відбуваються в сучасному світі, які тенденції відкриваються в економічній, соціально-політичній і інших сферах людського буття. Ось чому виникнення Європейського Союзу було особливим фактом, не рядовою регіональною подією в області міждержавної економічної співпраці групи європейських держав, а першим великим кроком, який відобразив настання нової великої епохи в історії людства, основу якої склали перманентна науково-технічної революції, небачений розмах інтернаціоналізації всіх сфер життя народів і держав, швидко зростаюча взаємозалежність в міждержавних відносинах і т.д. [5].

У науковій літературі існують різні напрями і підходи до розуміння природи і ролі інтеграційних процесів. Тут можна виділити два теоретичних аспекти: теорії інтеграційних процесів і теорії й практика економічної інтеграції.

Сучасне розуміння інтеграційних процесів підкреслює той факт, що інтеграція — це об'єктивний, багатогранний, найскладніший процес, багатий протиріччями, пошуками, великими фінансово-економічними, соціальними, правовими, політичними і іншими експериментами, зумовленими життям і що коректуються ним [6]. Це процес зближення та поступового об'єднання економічних суб'єктів у процесі їх взаємодії.

Термін «інтеграція» (integrace—лат.) означає деяку цілісність, структуру, вдосконалення. У цьому значенні він застосовувався в природних науках. Переносючи його в сферу аналізу суспільних відносин, мається на увазі об'єднання людей у деяку спільність. Однак розвиток співтовариства, особливо в сфері економічних відносин, ще не створив необхідних передумов для реалізації ідей інтеграції.

Після другої світової війни термін «інтеграція» стали застосовувати для позначення різних форм міжнародної співпраці, що охоплює передусім такі сфери міждержавних відносин, як економіка, техніка, озброєння, міжнародні організації і ін. Що стосується дефініції поняття «інтеграція», то в науковій літературі і власне в досвіді її здійснення ми не зустрінемо двох однакових визначень. Це можна пояснити, по-перше, наявністю безлічі моделей, типів інтеграційних процесів, які розрізняються по цілях і

функціях, і, по-друге, відмінностями національних інтересів. Відмінності першого і другого роду виникають як на об'єктивному ґрунті, так і внаслідок суб'єктивних спрямувань окремих груп. Накопичений міжнародний досвід приводить до висновку, що цілі збереження фірми, досягнення більшої її безпеки, зростання прибутку внаслідок економічної співпраці тощо, що отримали в інтеграційних моделях загальний характер, можуть розглядатися як критерії визначення суті поняття інтеграції. Крім того, інтеграційні процеси як чинники розвитку і стратегій правління знаходяться в стані постійного розвитку і змін. Вони вносять багато нового як в зміст економічних відносин, так і в їх форми й функції. У одних випадках вони характеризують її як соціальний процес утворення цілісності (єдність) з частин, систем з елементів. Цілісність (система) є більше, ніж сума його частин». У інших — можливість інтеграції тісно зв'язується з питанням «про лояльне відношення до нових учасників... про необхідні межі панування і влади» [7].

Інтеграція, якщо судити за результатами її розвитку, являє собою більш високий соціально-економічний рівень розвитку підприємств. Якщо реорганізація підводить передусім передовий технологічний базис під всю систему господарювання підприємства, то інтеграційні процеси удосконалюють організацію відносин не тільки в межах окремої фірми, а й інших підприємств, що реструктуруються.

Література

1. *Редькін О. С., Реген Вернер, Хруц Н. А.* Сучасні стратегії та технології корпоративного управління: Інформатизація, віртуалізація, реструктуризація, стратегічний синергізм, фінансові важелі. — Одеса: Евен, 2004. — 215 с.

2. *Чернявська Є. І.* Реструктуризація підприємства в умовах трансформаційної економіки / Східноукраїнський національний ун-т ім. Володимира Даля. — Луганськ, 2004. — 264 с.

3. *Коваленко Д. І.* Реструктуризація промислових підприємств України як системний процес / Фондовий ринок. — 2006. — № 8. — С. 28—31.

4. *Бабак В., Василенко В., Верхогляд В., Говоров П., Зінковський М.* Створення, реорганізація та ліквідація підприємств у запитаннях і відповідях: Нормативна база, відповіді на запитання, зразки статуту ТОВ і засновницького договору: Метод. посібник / А. Бабак (голов.ред.). — Д.: Баланс-Клуб, 2004. — 143 с.

5. *Діловий імідж України. Інтеграція у світовий економічний простір: Іміджевий альманах / Л. М. Авраменко (авт.-уклад.), Є. Л. Цалюк (фото).* — К.: Інформаційно-видавничий центр «Діловий партнер», 2004. — 720 с.

6. *Задорожня Г. П.* Економічна інтеграція і глобальні проблеми сучасності: Аналітико-стат. інформація / Український ін-т науково-технічної і економічної інформації — К.: УкрІНТЕІ, 2002. — 35 с.

7. *Манойленко В.* Особливості реструктуризації великомасштабних промислових підприємств в Україні / Актуальні проблеми економіки. — 2006. — № 3. — С. 3—10.

8. *Терещенко О. О.* Антикризове фінансове управління на підприємстві: Монографія. — К.: КНЕУ, 2004 — 268 с.

Стаття надійшла до редакції 21.03.06

УДК 681.3.01(075)

Л. І. Гончар, ст. викладач,
Тернопільський державний економічний університет,
Д. М. Чирка, здобувач,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ЗАСТОСУВАННЯ ДЕЙТАМАЙНІНГУ В БІЗНЕСОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглядаються питання застосування засобів дейтамайнінгу (інтелектуального аналізу даних) для отримання корисної інформації з баз і сховищ даних, накопичених під час оброблення бізнесових транзакцій. Представлений аналіз основних алгоритмів дейтамайнінгу. Визначені основні кроки, пов'язані з практичним застосування програмних продуктів дейтамайнінгу. Наводяться деякі дані щодо економічної ефективності рішень, прийнятих за допомогою дейтамайнінгу. Проаналізовані основні бізнесові галузі, де доцільно застосовувати дейтамайнінг. Стисло охарактеризовані найбільш популярні інструментальні засоби дейтамайнінгу.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: інтелектуальний аналіз даних, дейтамайнінг, дерева рішень, нейронні мережі, кластерний аналіз, генетичні алгоритми, асоціативні правила, міркування за аналогією, бізнесові транзакції, бази даних, сховища даних, машинне навчання, візуалізація.

Бурхливий розвиток інформаційної технології, зокрема засобів оброблення та зберігання даних про бізнесові транзакції, дозволяє накопичувати і зберігати колосальні обсяги «сирих» даних, які безумовно містять корисну для прийняття рішень інформацію. Людина не в змозі осилити відповідний обсяг обчислень. Тут потрібні інструментальні засоби інтелектуального аналізу нагромаджених даних. До таких засобів відноситься нове покоління інтелектуальних